

Djelovanje KUD - a Vatroslav Lisinski Crikvenica

Ornik, Iva Valeria

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:964242>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Iva Valeria Ornik
Djelovanje KUD - a Vatroslav Lisinski Crikvenica
ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Djelovanje KUD - a Vatroslav Lisinski Crikvenica
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Folklorna glazba

Mentor: Darko Đekić, prof, viši predavač

Student: Iva Valeria Ornik

Matični broj: 0299012483

U Rijeci,
rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštovala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Potpis studentice:

ZAHVALE

Ovim se putem želim zahvaliti mentoru prof., v. pred. Darku Đekiću na svim uputama, savjetima i pomoći tijekom pisanja ovog završnog rada.

Htjela bi se posebno zahvaliti i Lani Krmek koja je zajedno samnom neizmorno tražila informacije vezane uz temu završnog rada.

Velika zahvala ide i u smjeru Marijana Matejčića, Lidije Medek, Nikice Kostrenčića i Isena Behramia bez kojih ovaj rad ne bi bio potpun.

Zahvaljujem se i svim kolegicama i kolegama te prijateljima i meni dragim osobama koje su bile uz mene tijekom ove tri godine studiranja.

Najveće hvala mojoj obitelji (mami, tati, sestri i svim nonićima i nonama) koja je bila uz mene tijekom cijelog školovanja, koja me podupirala, ohrabivala i podržavala u svakom trenutku. Hvala vam na svim savjetima i smjernicama u odabiru studija.

Sažetak

Kulturno umjetničko društvo Vatroslav Lisinski djeluje u Crikvenici, gradu na zapadu Republike Hrvatske. Grad Crikvenica ima bogatu povijest koja je uvelike utjecala i oblikovala običaje i kulturu naroda.

Kulturno umjetničko društvo Vatroslav Lisinski osnovano je 1954. godine, a sastoji se dječje plesno - scenske sekcije, tamburaškog orkestra i folklorne sekcije. Osim njegovanja tradicije i plesnih običaja vlastitog kraja, folklorna sekcija širi svoje vidike sa bogatim plesnim repertoarom na kojem se nalaze koreografirani plesovi iz cijele Hrvatske.

Cilj ovoga završnog rada je prikazati djelovanje i aktivnosti sekcija KUD - a i njegovih članova.

Završni rad koncipiran je u 3 poglavlja u kojima će se pobliže prikazati povijest grada u kojem KUD djeluje, obilježja sekcija KUD - a, njihov nastanak i aktivnosti u kojima sudjeluju te tradicionalna crikvenička narodna nošnja.

Ključne riječi: Crikvenica, povijest, folklor, običaji, Kulturno umjetničko društvo Vatroslav Lisinski

Summary

The Vatroslav Lisinski Cultural and Artistic Society operates in Crikvenica, a town in the west of the Republic of Croatia. The city of Crikvenica has a rich history that has greatly influenced and shaped the customs and culture of the people.

The Vatroslav Lisinski Cultural and Artistic Society was founded in 1954 and consists of a children's dance and stage section, a tamburitza orchestra and a folklore section. In addition to nurturing the traditions and dance customs of their own region, the folklore section expands its horizons with a rich dance repertoire that includes choreographed dances from all over Croatia.

The aim of this final paper is to present the activities of the sections of KUD and its members.

The final work is conceived in 3 chapters in which the history of the city in which KUD operates, the characteristics of the sections of KUD, their origin and activities in which they participate and the traditional Crikvenica folk costume will be presented in more detail.

Keywords: Crikvenica, history, folklore, customs, Cultural Art Society Vatroslav Lisinski

Sadržaj

Uvod	1
1. O gradu Crikvenica	2
1.1 Zanimanja stanovnika Crikvenice	2
2. Nastanak KUD – a Vatroslav Lisinski	3
2.1 Folklorna sekcija.....	6
2.1.1 Crikvenički tanci	6
2.1.2 Pjesme i plesovi iz ostatka Hrvatske	8
2.2 Pjevački zbor.....	14
2.3 Vokalno - instrumentalni sastav Galeb	14
2.4 Tamburaški orkestar	16
2.5 Dječja plesno – scenska skupina.....	18
2.6 Nastupi i gostovanja.....	21
3. Crikvenička narodna nošnja	26
3.1 Ženska narodna nošnja.....	27
3.2 Muška narodna nošnja	28
Zaključak	29
Literatura	30
Prilozi	32

Uvod

Ovim radom nastoji se predstaviti povijest kulturno umjetničkog društva Vatroslav Lisinski iz Crikvenice kao i postojeće stanje, djelovanje društva, aktivnosti te tradicijske narodne nošnje Crikvenice.

Kulturno - umjetnička društva svojim su radom usmjerena na očuvanje tradicije i običaja te ovaj rad nastoji ukazati upravo na bogatstvo običaja i kulturne baštine grada Crikvenice te potrebe za njegovanjem istih.

Cilj ovog rada je predstaviti djelovanje i aktivnosti sekcija KUD - a i njegovih članova.

Običaje ne treba doživljavati kao nešto zaboravljeno i izvan ovog vremena, već treba spoznati kako su oni sastavni dio identiteta zajednice i samim time predstavljaju važan čimbenik u daljnjem razvoju grada i njegovih stanovnika

1. O GRADU CRIKVENICA

Naselje Crikvenica nalazi se u Kvarnerskom zaljevu Jadranskog mora, a obuhvaća 4 naselja: Jadranovo, Dramalj, Crikvenicu i Selce. Navedena naselja su se u prošlosti razvijala odvojeno dok sada čine gotovo jednu veliku cjelinu sa gradom Crikvenicom. Sa zemljopisnog gledišta u gradu Crikvenici se ističe tok potoka Dubračine koja dijeli grad na sjeverni i južni dio (Ivančić Dusper, 2013).

Urbanizacija Crikvenice počinje dolaskom Rimskog Carstva na Kvarner u 1. Stoljeću prije Krista, a arheološki nalazi potvrđuju kako su tadašnji stanovnici mirno prihvatili novu vlast (Knežević, 2017).

Naselje Crikvenica se prvi puta spominje krajem 14.stoljeća kao grižanska luka (Kuzmić, 2004:346). To nam potvrđuju brojni pronađeni pismeni, ali i materijalni ostaci koji sežu do kamenog doba (Uremović, 2009:9).

Prije naseljavanja današnje Crikvenice stanovnici su živjeli na Kotoru koji se prvi puta spominje 1323.godine (Doričić, 2014). Kotor je naselje na nadmorskoj visini od 40 metara, smješteno u zaleđu Crikvenice sa pogledom na more i otok Krk (Matejčić, 2016).

1.1 Zanimanja stanovnika Crikvenice

S obzirom na to da je Crikvenica grad smješten na moru njezini su se stanovnici bavili ribarstvom koje im je ujedno predstavljalo i glavni izvor prihoda. Osim ribarstva prevladavalo je i sitno stočarstvo i poljodjelstvo. Stanovnici iz gornjeg dijela Crikvenice bili su lončari, zidari, klesati i kalafati (Ivančić Dusper, 2013:2).

Crikvenica ima dobar geografski i prometni položaj, prekrasnu prirodu, ugodnu klimu te hidrografske i agrikulturne odlike (Uremović, 2009:9) čime je i postala poznata turistička destinacija, a isticane su i njene zdravstvene blagodati (bila je poznato oporavilište, a kupanje u moru je bila glavna atrakcija) (Ivančić Dusper, 2013:2).

2. NASTANAK KUD – A VATROSLAV LISINSKI

Kulturno umjetničko društvo Vatroslav Lisinski osnovano je 1954. godine na inicijativu učitelja i nastavnika te društva „Naša djeca“ Crikvenica.¹

Svi počeci su teški pa tako ni počeci KUD - a nisu bili laki. Nakon srušenog Doma Kulture KUD je ostao bez svog doma. Sa instrumentima, narodnim nošnjama i arhivom selili su se u više navrata na razne lokacije. U tom je procesu uništeno i izgubljeno puno vrijedne opreme i dokumenata iz arhive koja se kasnije godinama dopunjavala i obnavljala.

Nije bilo lako naći prostor za održavanje proba te su osnovne škole u Crikvenici (oš. Vladimira Nazora i oš Zvonka Cara) te u srednja školi Dr. Antuna Barca ustupile svoje aule na čemu su članovi KUD –a neizmjereno zahvalni.²

Prve osnovane sekcije bile su literarna i folklorna, a kasnije osnovana i tamburaška sekcija, pjevački zbor te vokalno - instrumentalni sastav Galebi.

Članove ovih sekcija u velikoj je mjeri okupio Dragan Rašuljić čije je će se ime zasigurno pamtiti u povijesti KUD - a Vatroslav Lisinski. Njegova angažiranost doprinijela je brzom rastu i razvoju sekcija KUD -a. Dragan Rašuljić bio je dugogodišnji voditelj KUD - a sve do njegovog odlaska iz Crikvenice u Austriju (Gradišće) gdje je nastavio svoj rad kao voditelj tamburaških i pjevačkih zborova.³

¹ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

² Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

³ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

Slika 1: Dragan Rajušić sa tamburaškim orkestrom⁴

Predsjednici KUD - a su se mijenjali te je tako nakon Marijana Jurinčića vodstvo preuzeo Marijan Matejčić, a trenutna predsjednica je Lana Krmek.

⁴ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

UPIS NOVIH ČLANOVA

U FOLKLORNU SEKCIJU KUD-a VATROSLAV LISINSKI

- stjecanje novih vještina i znanja
- druženje s osobama sličnih interesa
- domaća i internacionalna putovanja i nastupi
- dobra forma i kondicija

PLESNE PROBE :

**PONEDJELJKOM OD 20:30h
(od 14.9. pa nadalje)
-u O.Š. Zvonka Cara,
Kotorska 13, Crikvenica**

**-kontakt:
kud.vatroslavlisinski@gmail.com**

Slika 2: Promotivni letak KUD - a Vatroslav Lisinski za upis novih članova⁵

⁵ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

2.1 Folklorna sekcija

Folklorna sekcija osnovana je 1954. godine pod vodstvom Anice Zubović, tadašnje učiteljice u osnovnoj školi. Kasnije su slijedili voditelji: Vesna Prijić, Ratko Belobrajić, Ankica Pravdica, Jasminka Citković, Evelina Baričić i trenutna voditeljica Lana Krmek.⁶

Sekcija je u početku imala članove različitih dobnih skupina - od dvadesetogodišnjaka pa do pedesetogodišnjaka. Danas u sekciji prevladavaju članovi srednjih godina dok je mladih znatno manje.⁷

Osim dobi mijenjala se i brojnost članova te je unazad nekoliko godina folklorna sekcija manja za nekoliko desetaka članova. Sadašnja voditeljica Lana Krmek neprestano radi na obogaćivanju vlastitog folklornog znanja pohađanjem radionica i seminara, te nastoji animirati i angažirati nove članove, posebno učenike osnovnih i srednje škole.⁸

2.1.1 Crikvenički tanci

Folklorna sekcija posebno njeguje tradicionalne pjesme i plesove grada Crikvenice. Ples pod nazivom „Crikvenički tanci“ predstavlja tradicionalan spoj pjesme i plesa, uz pratnju tamburaškog sastava na sljedećim instrumentima: bas, brač, kontra i bisernica.⁹

Koreografija započinje izvedbom tradicionalne pjesme sa područja grada Crikvenice - *Hrušvica se potresuje* u ženskom dvoglasnom pjevanju. Nakon pjesme slijedi prvi ples - *mazurka*. Mazurka (mažurka) je poljski ples u paru, a izvodi u trodobnoj mjeri (tročetvrtinskoj ili troosminskoj). Karakteristika mazurke je punktirani ritam i naglasci na prvoj dobi te lagan tempo.¹⁰ Prvi dio plesa je trokorak u hvatu prednji križ sa naglaskom na prvi korak. Drugi dio je okret u paru u valcer hvatu, također trokorak.

⁶ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

⁷ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

⁸ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

⁹ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

¹⁰ Ethno plesni info. Pribavljeno 09.04.2021., sa <https://ethno.hr/plesni-info/>

Ples mazurka raširen je po cijeloj Hrvatskoj, sa određenim varijacijama u glazbi i koracima.¹¹

Drugi ples je *Rašpa*. Rašpa je ples u paru koji se najviše izvodi u sjevernim krajevima Hrvatske. Ples karakterizira „struganje“ nogu po podu, odnosno „podvlačenje“ nogu naprijed - natrag ispod sebe zatim slijedi okret. Pretpostavlja se da je ples dobio naziv „rašpa“ upravo zbog „struganja“ koje podsjeća na turpiju.¹²

Sljedeći ples je *Kvatro paši*, također ples u paru, u polka hvatu. Kvatro pas (kvastro paši) je dalmatinska inačica plesa zibenštrit, a dolazi od talijanskog naziva quattro passi što znači četiri koraka. Ples karakteriziraju četiri koraka u jednu i u drugu stranu, a potom dva koraka ponovno u obje strane. Korak završava okretom u paru. Upravo zbog ova četiri koraka i dolazi termin kvatro.¹³

Posljednji dio plesa je *Kolo po hrvatski*. Varijanta koju pleše KUD Vatroslav Lisinski je stilizirana radi prilagodbe koreografiji.¹⁴ Kolo po hrvatski je narodni ples iz Jelenjskog kraja, inačica drmeša.¹⁵

¹¹ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

¹² Ethno plesni info. Pribavljeno 09.04.2021., sa <https://ethno.hr/plesni-info/>

¹³ Ethno plesni info. Pribavljeno 09.04.2021., sa <https://ethno.hr/plesni-info/>

¹⁴ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD – a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

¹⁵ Ethno plesni info. Pribavljeno 09.04.2021., sa <https://ethno.hr/plesni-info/>

Slika 3: Nastup u Novom Vinodolskom 2016.godine. Izvedba posljednjeg dijela plesa Crikvenički tanci - Kolo po hrvatski¹⁶

2.1.2 Pjesme i plesovi iz ostatka Hrvatske

Osim plesova Crikvenice društvo izvodi plesove i iz drugih krajeva Hrvatske.

Pjesme i plesovi Brodskog Posavlja - karakteristika ovog dijela Hrvatske su šetana kola koja mogu biti spora ili brza, uz pjesmu ili bez pjevanja. Karakteristično je i plesanje u velikom zatvorenom kolu s tamburašima u sredini ili sa sviračem na tamburi samici. Kolo se nije plesalo samo radi druženja i zabave već je ono bilo način komunikacije. Improviziranim stihovima se zadirivalo, hvalilo, rugalo, izražavale su se emocije i komentirala aktualna događanja u kraju. Stihovi su pjevani dvoglasno i bez muzike u kolu dok je ples pratio tamburaški sastav.¹⁷

¹⁶ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

¹⁷ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

Folklorna sekcija KUD - a izvodi nekoliko plesova Brodskog Posavlja:

Ples „Ajđ' za milim, ajđ' za dragim“ pleše se uz pjesmu na velikoj kružnici u hvatu prednjeg križa. Zatim slijedi „Povračanac“ koji se također pleše na kružnici. Karakteristika ovog plesa je kretanje u oba smjera uz pjesmu. Sljedeće je „Kolo“ koje je ujedno i najpoznatiji ples tog kraja. Prepoznatljiv je po dvoglasnom pjevanju. Počimalja započinje pjesmu bez muzike te joj ostali „odgovaraju“ uz muzikom. Teme pjesama, brojalice i pošalice proizlaze iz raznih životnih situacija. Posljednji ples je „Mista“ koji se pleše na mjestu ili se kreće po kružnici uz pjesmu¹⁸

Slika 4: Članovi folklorne sekcije u slavonskoj narodnoj nošnji na nastupu ispred galerije u Crikvenici 2015.godine¹⁹

Folklorna sekcija izvodi još pjesme i plesove Posavine. Karakteristika ovog kraja Hrvatske su šetana kola koja mogu biti otvorena i zatvorena. Plesače prati tamburaški sastav. Neki od plesova Posavine su: „Repa“, „I ja jesam Posavačko dete“, „Dučec“ i „Kiša pada, Neven vene“. „Repa“ je ples u paru čije su značajke prebiranje nogama, trokoarak te ples u paru. Ovaj je ples jako živahan i zahtjevan iz razloga što se pleše i

¹⁸ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

¹⁹ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

pjeva u isto vrijeme. „I ja jesam Posavačko dete“ je nešto lakši ples u šetanom kolu. Može se plesati u otvorenom ili zatvorenom kolu, a prati ga dvoglasno pjevanje uz pratnju tamburaškog sastava. Slijedi „Dučec“ koji je fizički zahtjevan ples zbog raznih varijacija skokova u zrak te izmjenjivanja nogu. Plesači su se ovim ovim plesom natjecali tko može više skočiti. Posljednji ples Posavine je „Kiša pada, Neven vene“. To je šetano kolo koje karakteriziraju razni oblici koraka, od šetnje i poskoka do drmeša. Ovaj je ples dinamičan i veseo.²⁰

Slika 5: Članice folklorne sekcije u ženskoj posavskoj narodnoj nošnji nakon nastupa na 9. Smotri udruge u kulturi u Crikvenici 2016.godine²¹

²⁰ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

²¹ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

Slika 6: Članovi folklorne sekcije u posavskoj narodnoj nošnji nakon nastupa na 9. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine²²

Pjesme i plesovi Prigorja još su jedan dio bogatog repertoara folklorne sekcije KUD - a. Ovi su plesovi odrednica područja oko grada Zagreba. Plešu se uglavnom u paru, trojkama, četvorkama i kružnicama. Koreografija folklorne sekcije započinje pjesmom „Po Prigorju rožice cveteju“ nakon koje slijedi „Drmačica“. U „Drmačici“ parovi stoje okrenuti jedno prema drugome držeći se za ruke te titrajućim koracima kreću lijevo i desno. „Kriči, kriči tiček“ je dinamičan ples titravog koraka koji se pleše u kolu i uz brze okrete parova uz poznatu pjesmu. Slijedi „Prigorska polka“ koja se pleše u paru u trokoraku. Posljednji je „Drmeš“ koji se pleše u kolu uz poskoke i brze vrtnje. „Drmeš“ se najviše plesao za vrijeme blagdana.²³

²² Izvor: Iz arhive Lane Krmek

²³ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

Slika 7: Članovi folklorne sekcije KUD - a Vatroslav Lisinski u prigorskoj narodnoj nošnji prije nastupa na 8. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine²⁴

Na repertoaru KUD –a su i plesovi i pjesme iz Ražanca. Ražanac je poseban po dvoglasnom pjevanju, pleše se bez glazbene pratnje uz komande počimalje: „življe“, „opa“ i „stupčić“, a ritam se udara nogama.²⁵

²⁴ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

²⁵ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmek

Slika 8: Članovi KUD – a u ražanskoj narodnoj nošnji nakon nastupa u Bribiru 2019.godine²⁶

²⁶ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

2.2 Pjevački zbor

Pjevački zbor osnovan je 1976. godine. Prva voditeljica bila je Vesna Prijić te su slijedili Pavao Kombol, Maja Bujan te Tatjana Veljanovska. Mješoviti zbor nastupao je na prvoj smotri zborova Istre i Hrvatskog primorja 1978. godine u Ronjgima. Na istoj su smotri nastupali još pet godina za redom.²⁷

U dva su navrata formirani pjevački sastavi unutar mješovitog pjevačkog zbora. Prvi nastup ovakvog sastava bio je na prvoj smotri klapa u Senju pod vodstvom Duške Tomaš dok je drugi put sastav okupljen za potrebe snimanja CD - a „Crikvenice moja“. U snimanju su sudjelovali vokalna skupina, solisti i tamburaški orkestar.²⁸

2.3 Vokalno - instrumentalni sastav Galeb

1965. godine u KUD - u je osnovan jedan od prvih vokalno - instrumentalnih sastava u regiji, tj Hrvatskom primorju VIS Galeb. Ime sastava inspirirano je tadašnjom popularnom dječjom TV emisijom Mendo i Slavica. Repertoar sastava bio je raznolik - od pop glazbe najpoznatijih domaćih i stranih sastava tog vremena, šlagera pa do plesne glazbe. Sastav je nastupao za gotove sve praznike i proslave, doček Nove Godine, maskare i slično. Nastupali su u Crikvenici, Senju, Novom Vinodolskom, Kraljevici, Cresu, Krku, Rabu, Istri, Delnicama i dr.²⁹

Sastav je djelovao gotovo 10 godina.

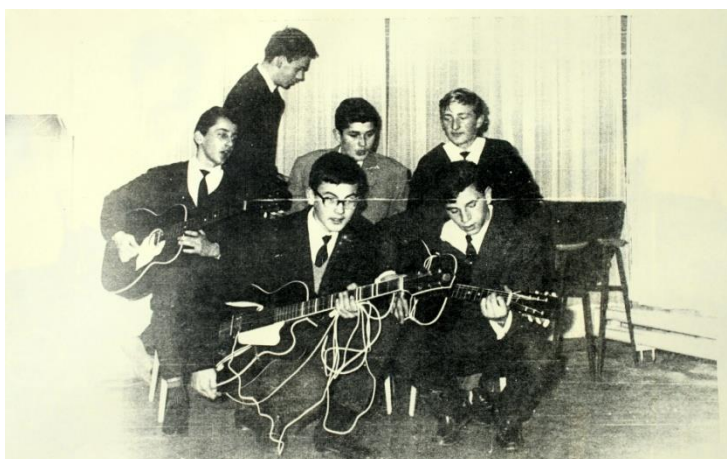
Prva postava sastava bili su Željko Jurinčić (klavijature), Nikica Kostrenčić (ritam gitara), Branko Kulentić (bubnjevi), Damir Petrović (bas gitara) i Ivica Ružić (solo gitara). Tijekom godina članovi su se mijenjali, pa su u sastavu još bili Veljko Gašparović (vokal), Nikica Matejčić (bubnjevi), Vojko Lončarić (gitara), Nenad Brozičević (bubnjevi), Predrag Petrović (bubnjevi) i Željko Klepač (vokal).³⁰

²⁷ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

²⁸ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

²⁹ Razgovor sa članom KUD - a i vokalno - instrumentalnog sastava Galeb Nikicom Kostrenčićem

³⁰ Razgovor sa članom KUD - a i vokalno - instrumentalnog sastava Galeb Nikicom Kostrenčićem

Slika 9: Prva postava vok - inst sastava „Galeb“. 1965.godine³¹

Slika 10: Vokalno - instrumentalni sastav „Galeb“ 1971.godine na nastupu³²

³¹ Izvor: Iz arhive Nikice Kostrenčiča

³² Izvor: Iz arhive Nikice Kostrenčiča

2.4 Tamburaški orkestar

Tamburaški sastav KUD - a Vatroslav Lisinski djeluje od 1956.godine. Pokretač i prvi voditelj orkestra bio je Dragan Rajlušić koji je okupio veliki broj članova. Sljedeći voditelj bio je Vlado Pergijun, a za vrijeme njegova djelovanja tamburaški orkestar doživio je svoj vrhunac po pitanju repertoara i kvalitete svirača, ali je brojnost bila manja.

Orkestar ima od devet do trinaest dionica, a instrumenti u sastavu su: bisernica, brač, čelo, bugarija, bas, mandolina, gitara i harmonika. Instrumenti su u vlasništvu KUD –a, a većim dijelom nalaze se u vlasništvu svirača. Tek ih je mali broj u prostorijama KUD - a.³³

Tamburaški je orkestar išao na brojna gostovanja, ali je nastupao i u Crikvenici povodom Božićnih i Uskrasnih koncerata, zatim u atriju hotela „International“, u crkvi sv. Antuna Padovanskog te u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, ljeti na trgu Stjepana Radića te ispred Gradske galerije. Obilježio je mnoge manifestacije u Hrvatskoj, ali i izvan njenih granica.³⁴

³³ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

³⁴ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

Slika 11: Tamburaški orkestar „Lisinski“ na muzičkom festivalu u Zagrebu 03.06.1962 u čast 70 - god druga Tita. Za uspješan nastup društvo je dobilo diplomu, a dirigent prof. Dragan Raljušić diplomu i novčanu nagradu³⁵

³⁵ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

2.5 Dječja plesno – scenska skupina

Dječja plesno - scenska skupina KUD - a Vatroslav Lisinski započela je s radom 2006.godine. Voditeljica Lidija Medek neprestano radi na vlastitom usavršavanju i širenju znanja kako bi zanimljivim i različitim scenskim igrama i plesom privukla što veći broj djece različitog uzrasta. U početku su skupinu činili samo učenici viših razreda osnovne škole, a kasnije se priključuje sve više mlađe djece. Do velike promjene dolazi 2012.godine nakon što voditeljica završava Učiteljski fakultet (smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje) te se skupini priključuju i djeca predškolske dobi. Plesno – scenska skupina danas okuplja oko tridesetak djece, uglavnom djevojčica, koje su podijeljene u četiri dobne skupine.³⁶

Uz voditeljicu Lidiju Medek radi i srednjoškolka Matea Jurčić koja je i sama bila članica dječje plesno - scenske skupine, a nakon osnovne škole završila je tečaj za trenera mažoret plesova. Uz voditeljicu stječe potrebna znanja za rad s djecom. U radu skupine također sudjeluje voditeljica folklorne sekcije KUD –a, Lana Krmek koja djecu upoznaje s dječjim folklornim plesovima i pjesmama.³⁷

Kroz godine rada s djecom pokazalo se da je interes za folklornim plesovima uvijek veći u nižim dobnim skupinama te se sa djecom predškolske dobi uvježbavaju upravo folklorne pjesme i plesovi, a sa stariji članovima rade se moderniji i mažoret plesovi. Problem se javlja odrastanjem djece koja osjećaju sram pri izvođenju folklornih plesova te gube interes i po završetku osnovne škole uglavnom sve generacije prestaju biti članovi plesne sekcije.³⁸

³⁶ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

³⁷ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

³⁸ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

Slika 12: Nastup dječje plesno - scenske skupine 2017.godine u Novom Vinodolskom povodom sportske manifestacije u organizaciji Centra Izvor Selce³⁹

Slika 13: Nastup članica dječje plesno – scenske skupine na 11. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine. Odjevene u slavonsku narodnu nošnju⁴⁰

³⁹ Izvor: Iz arhive Lidije Medek

⁴⁰ Izvor: Iz arhive Lidije Medek

Probe se održavaju jednom tjednom, a razlog tome je nedostatak prostora i termina za iste. Prostor održavanja proba omogućile su osnovne škole Vladimira Nazora i Zvonka Cara te područna škola Selce, a trenutno se probe održavaju u gradskom prostoru, odnosno u Domu Prosvjete u Selcu.⁴¹

Odjeća koju djeca koriste za nastupe primjerene je plesovima koje izvode. Tako moderni plesovi zahtijevaju kostime koji su slični svakodnevnoj odjeći, folklorni plesovi zahtijevaju dječje nošnje (posuđene iz dječjeg vrtića Radost Crikvenica), a pompon natjecanja zahtijevaju rekvizite (pomponi) i identične uniforme.⁴²

Skupina je financijski potpomognuta od strane grada ali veliku ulogu igraju i roditelji koji su uvijek bili spremni sudjelovati kada je u pitanju bila nabava ili izrada kostima i rekvizita. Trenutno su u izradi crikveničke dječje narodne nošnje.⁴³

Voditeljica ističe i kako je rad s djecom vrlo zahtjevan i koliko god je pun veselja više je nego potrebna pedagoška podloga koja osigurava uspješan rad.⁴⁴

⁴¹ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

⁴² Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

⁴³ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

⁴⁴ Razgovor sa voditeljicom dječje plesno - scenske skupine Lidijom Medek

2.6 Nastupi i gostovanja

Kulturno –umjetničko društvo Vatroslav Lisinski kroz svoju je povijest imalo puno nastupa i gostovanja. Članovi su osim po cijeloj Hrvatskoj nastupali i u inozemstvu. Tako su se predstavili u Francuskoj, Mađarskoj, Italiji i Sloveniji.⁴⁵

U Francusku se putovalo čak sedam puta. Prvi se put putovalo u grad Saint Dié na Festivalu folkloru 1982. godine povodom sajma maslina i vina.⁴⁶

Razlog putovanja baš u ovaj grad leži u prijateljstvu Crikvenice i Saint Dié - a. Ova su dva grada pobratimljena uz cilj prijateljskog povezivanja, upoznavanja te razmjene iskustava u kulturi, ali i u ostalim područjima poput sporta, turizma i gospodarstva. Na ovom je gostovanju sudjelovalo čak 44 članova, a predstavili su se s devet koreografija. Članovi folklorne sekcije predstavili su pjesme i plesove iz cijele Jugoslavije, a neke od njih su: Crikvenica, Prigorje, Posavina, Bunjevac, Glamoč (gluho bosansko kolo), Katanka, Moravac te Ero s onoga svijeta. Iste je godine KUD nastupao i u Solliès Pont - u, također u Francuskoj.⁴⁷

Osim u Saint Dié - u i Solliès Pont - u KUD je tri puta gostovao u La Fare les Oliviers.⁴⁸

⁴⁵ Razgovor sa Isenom Behramijem, dugogodišnjim članom KUD - a

⁴⁶ Razgovor sa prvim predsjednikom KUD - a Marijanom Jurinčićem

⁴⁷ Razgovor sa Isenom Behramijem, dugogodišnjim članom KUD - a

⁴⁸ Razgovor sa Isenom Behramijem, dugogodišnjim članom KUD - a

Festival folkloru u Saint Dié-u

POPIS PUTNIKA

1. Grozdek Olga (predstavnik Skupštine Općine Crikvenica)
2. Spoja Ivan (tajnik SIZ-a u oblasti kulture)
3. Gašparović Veljko (vodja puta)
4. Stojčić Ivo (član Upravnog odbora KUD-a "V. Lisinski")
5. Andres Mirjana (voditelj folklorne sekcije)
6. Bujan Maja (voditelj tamburaške sekcije)

Plesači:

1. Malatestinić Jasminka ✓	21. Zibar Hinko ✓
2. Stener Dolores ✓	22. Belobrajić Ratko ✓
3. Jeličić Marina ✓	23. Katnić Predrag ✓
4. Domijan Ivana ✓	24. Rogović Tomica ✓
5. Katnić Mirjana ✓	25. Stojčić Mauro ✓
6. Citković Nevja ✓	26. Lončarić Vlado ✓
7. Tomljenović Renata ✓	27. Bartulac Gojko -
8. Radović Ramona ✓	28. Car Emerik ✓
9. Tomić Snježana -	28. Miklić Ivica -
10. Gašparović Mirjana ✓	29. Kalanj Darvin ✓
11. Savić Višnja ✓	30. Djuretek Branko ✓
12. Brozović Ksenija ✓	
13. Mužević Jasna	
14. Mužević Anica	
15. Župan Katarina ✓	
16. Barac Nedjeljka ✓	
17. Katnić Diana ✓	
18. Vukonić Katarina ✓	
19. Gršković Diana ✓	
20. Bičanić Diana -	

Svirači:

1. Kulentić Ivica ✓
2. Ježić Dragan ✓
3. Šarar Željko ✓
4. Lončarić Vojko ✓
5. Skomerža Robert ✓
6. Kružić Bogoslav ✓
7. Kružić Ivica ✓
8. Radil Antun ✓

UKUPNO 44 OSOBE

Slika 14: Popis putnika (članova) za Festival folkloru u Saint Dié - u 1982. godine⁴⁹

⁴⁹ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

Slika 15: Nastup folklorne sekcije 1984.godine na gostovanju u Solliès Pont - u Francuskoj (poziv društva Lei Fenouie)⁵⁰

Slika 16: Posjet Gradišćanskim Hrvatima 1961. Zajedničko slikanje sa nastavnicima i učenicima glavne škole⁵¹

⁵⁰ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

⁵¹ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

Kulturno - umjetničko društvo Vatroslav Lisinski gostovao je i diljem Lijepe naše pa se putovalo u Zagreb, Kutinu, Selce, Novi Vinodolski, Rovinj, Plitvička jezera i mnoge druge.⁵²

KUD je od 1988. do 1989.godine redovito, dva puta tjedno, nastupao u hotelu Lišanjski u Novom Vinodolskom, te u hotelu Slavuj, Slaven i Varaždin u Selcu. Novcem sakupljenim nastupima kupovali su se instrumenti i narodne nošnje te se išlo na izlete nakon ljetne sezone.⁵³

2015.godine KUD je sudjelovao na 35.Smotri folkloru Moslavine u Kutini gdje se, pod vodstvom voditeljice folklorne sekcije Lane Krmeč, predstavio sa koreografijom „Crikvenički tanci“.⁵⁴

Slika 17: Članovi folklorne sekcije u crikveničkoj narodnoj nošnji u Kutini. KUD je 2015.godine sudjelovao na 35. Smotri folkloru Moslavine u Kutini 30.05.2015.godine⁵⁵

⁵² Razgovor sa Isenom Behramijem, dugogodišnjim članom KUD - a

⁵³ Razgovor sa Isenom Behramijem, dugogodišnjim članom KUD - a

⁵⁴ Razgovor sa trenutnom predsjednicom KUD - a i voditeljicom folklorne sekcije Lanom Krmeč

⁵⁵ Izvor: Iz arhive Lane Krmeč

Osim gostovanja kulturno - umjetničko društvo Vatroslav Lisinski svakih je pet godina organizator smotre Udruga u kulturi grada Crikvenice gdje nastupaju: KUD Vatroslav Lisinski Crikvenica, KUD Neven Selce, Limena glazba Selce, KUD Martin Matetić Jadranovo i KUD Jelena Dramalj. Svake godine smotru organizira KUD iz drugog grada.

Ovakva smotra prvi je puta održana u listopadu 2008. godine te je na njoj nastupilo čak 190 izvođača, a 2020. godine prvi se puta nije održala zbog epidemiološke situacije vezane uz covid - 19.

Slika 18: Letak za 3.Smotru Udruga u kulturi grada Crikvenice 2010.godine⁵⁶

⁵⁶ Izvor: Iz arhive Lane Krmek

3. CRIKVENIČKA NARODNA NOŠNJA

Narodna nošnja predstavlja dio kulturne baštine svakog kraja u Hrvatskoj. Svaki kraj ima svoju mušku i žensku nošnju koje se razlikuju od nošnji ostalih krajeva. Na te su razlike utjecali su klimatski uvjeti, gospodarska moć te ostali narodi.

Zbog iseljavanja stanovnika u potrazi za poslom došlo je do gubitka izvornih primjeraka nošnje. Zbog toga se prvo gubi muška nošnja koja do kraja 19.st potpuno nestaje iz dnevne uporabe (Belobrajić i sur., 2012).

Ženska tradicijska nošnja nestaje iz drugog razloga, odnosno zbog tradicije pokapanja u istoj. Starije su žene često pokapane u svečanim nošnjama u kojima su se i vjenčavale.

Nošnja je nakon toga ostala tek u sjećanjima starijih ljudi prema kojima je stvoren opis crikveničke nošnje prema koje se danas šiva (Belobrajić i sur., 2012).

Slika 19: Muška i ženska Crikvenička narodna nošnja⁵⁷

⁵⁷ Izvor: Slikano vlastitim fotoaparatom iz arhive KUD – a Vatroslav Lisinski Crikvenica

3.1 Ženska narodna nošnja

Žensku nošnju karakteriziraju tri boje: crvena, bijela i crna koja je najuočljivija.

Nošnja se sastoji od: košulje, suknje, prsluka, podsuknje, pojasa, pokrivala za glavu, kaputića, čarapa, obuće i nakita (Belobrajić i sur., 2012).

Svaki odjevni predmet ima i svoj čakavski naziv. Pa je tako košulja - *stomanja nabranica* i za nju su karakteristični široki, bogato nabrani i izvezeni rukavi. Suknja je *sarza* i također je nabrana, što je obilježje renesanse. Prsluk ima poramenice i naziva se još *kas* ili *bušt*. Podsuknja ili *fris* u to je doba rađena od domaćeg lanenog platna, a kasnije od kupovnih materijala. Tradicionalno je ukrašavana vezom ili čipkom i taj se donji rub morao vidjeti ispod suknje. Oko struka, na lijevu stranu veže se tkani pojas, odnosno *kanica*. Starije su žene *rubom* pokrivale glavu. Rub je tradicionalno izrađen od pamučnog prediva i duljine je od oko dva i pol metra sa izvučenim resama na kraju. Krajevi ruba su ukrašeni crvenim koncem, dok su za vrijeme žalovanja ukrašeni crnim koncem. Žene su nosile i *župicu* odnosno kratki kaputić koji je bio uskih rukava. *Hlače* su bile bijele pamučne čarape na koje bi se obuvale *papuče*, *natikače* ili *postoli*. Od nakita se nosili *rećini* (*morčići* i *bati*), i *koral* odnosno ogrlice od koralja (Belobrajić i sur., 2012).

3.2 Muška narodna nošnja

Muška je nošnja jednostavna, sastavljena od košulje, hlača, prsluka, pojasa, kaputa, donjeg rublja, šešira, cipela i nakita. Muška je nošnja, kao i ženska - crvena, bijela i crna ili u nekim slučajevima plava (kada su hlače bile plave boje) (Belobrajić i sur., 2012).

Čakavski nazivi odjevnih predmeta su redom: stomanja, brageše, jelek, pas, kaban, gaće, klobuk, postoli/škarpun i morčići.

Muškarci su rano prestali nositi nošnju, a ostala je samo stomanja koja sa svojim bogatim okovratnikom, krojem i izradom podsjeća na žensku stomanju nabranicu (Belobrajić i sur., 2012).

ZAKLJUČAK

Kulturno - umjetnička društva predstavljaju ostatke običaja i tradicije svakog kraja te ih grčevito pokušavaju održati na životu.

Grad Crikvenica pokazao se kao istinski čuvar tradicije, a KUD Vatroslav Lisinski, iako brojem članova malen i smješten u malome mjestu Crikvenica, njeguje tradiciju ne samo svog mjesta već i cijele Hrvatske. Čar i uspjeh KUD leži u njegovim predsjednicima, voditeljima i naravno članovima različitog uzrasta, ali jednake motivacije i želje za uspjehom.

Kroz ovaj rad predstavljeni su narodni plesovi Crikvenice, sekcije KUD – a – (folklorna, tamburaški orkestar te dječja) i tradicionalna Crikvenička narodna nošnja.

Tradicija je ono što definira našu kulturu te mjesto u kojem živimo, ona nas podsjeća na naše pretke i običaje koje su oni ukorijenili. Misija KUD - a je da se ti običaji nikada ne zaborave.

LITERATURA

KNJIGE

1. Belobrajčić, R., Ivančić, D., Jurinčić, M., Pravdica, A (2012). *Crikvenička nošnja*. Jadranovo: Neriz d.o.o.
2. Ivančić Dusper, Đ; Bašić, M (2013). *Rječnik Crikveničkog govora*. Crikvenica: Centar za kulturu Dr. Ivan Kostrenčić.
3. Uremović, V (2009). *Crikvenica ne zaboravlja*. Crikvenica: Društvo Crikveničana

INTERNET IZVORI

1. Doričić, J. (2014) *Zaštićeno područje naselja Kotor Analiza postojećeg stanja i prijedlog moguće revitalizacije*, U: Citković, J, Vinodolski zbornik, 15/2014, str. 180 - 267 Preuzeto sa: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=217003
2. Ethno plesni info (Pristupljeno: 09.04.2021)sa <https://ethno.hr/plesni-info/>
Knežević, L. (2017). *Arhitektura i urbanizam Crikvenice od Hrvatsko - ugarske nagodbe do Prvog svjetskog rata* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:276249>
3. Kuzmić, M (2004) *Crikvenička čakavština*. Čakavska rič, Zagreb br.2, 346 - 347. Preuzeto sa: <https://hrcak.srce.hr/file/92709>
4. Matejčić, S. (2016) *Novi prilozi za povijest bivše župe Kotor*, U: Citković, J, Vinodolski zbornik, Crikvenica, 16/2015, str. 23 - 38 Preuzeto sa: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=251923:
Pribavljeno: 22.02.2021.

USMENI IZVORI

1. Lana Krmek (Zagreb, 13.05.1989) - predsjednica KUD - a Vatroslav Lisinski Crikvenica
2. Lidija Medek (Rijeka, 18.11.1980.) - trenutna voditeljica dječje plesno - scenske skupine
3. Marijan Jurinčić (Rijeka, 08.05.1948) - prvi predsjednik KUD - a Vatroslav Lisinski Crikvenica
4. Nikica Kostrenčić (Crikvenica, 27.06.1949.) - član KUD - a i vokalno instrumentalnog sastava Galeb
5. Isenom Behrami (Rijeka, 20.08.1967.) - dugogodišnji član KUD - a

PRILOZI

Slika 1: Dragan Rajlušić sa tamburaškim orkestrom.....	4
Slika 2: Promotivni letak KUD - a Vatroslav Lisinski za upis novih članova	5
Slika 3: Nastup u Novom Vinodolskom 2016.godine. Izvedba posljednjeg dijela plesa Crikvenički tanci - Kolo po hrvatski.	8
Slika 4: Članovi folklorne sekcije u slavonskoj narodnoj nošnji na nastupu ispred galerije u Crikvenici 2015.godine	9
Slika 5: Članice folklorne sekcije u ženskoj posavskoj narodnoj nošnji nakon nastupa na 9. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine.....	10
Slika 6: Članovi folklorne sekcije u posavskoj narodnoj nošnji nakon nastupa na 9. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine.....	11
Slika 7: Članovi folklorne sekcije KUD - a Vatroslav Lisinski u prigorskoj narodnoj nošnji prije nastupa na 8. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine.....	12
Slika 8: Članovi KUD – a u ražanskoj narodnoj nošnji nakon nastupa u Bribiru 2019.godine	13
Slika 9: Prva postava vok - inst sastava „Galeb“. 1965.godine.....	15
Slika 10: Vokalno - instrumentalni sastav „Galeb“ 1971.godine na nastupu.....	15
Slika 11: Tamburaški orkestar „Lisinski“ na muzičkom festivalu u Zagrebu 03.06.1962 u čast 70 - god druga Tita. Za uspješan nastup društvo je dobilo diplomu, a dirigent prof. Dragan Rajlušić diplomu i novčanu nagradu.....	17
Slika 12: Nastup dječje plesno - scenske skupine 2017.godine u Novom Vinodolskom povodom sportske manifestacije u organizaciji Centra Izvor Selce.....	19
Slika 13: Nastup članica dječje plesno – scenske skupine na 11. Smotri udruga u kulturi u Crikvenici 2016.godine. Odjevene u slavonsku narodnu nošnju.	19
Slika 14: Popis putnika (članova) za Festival folkloru u Saint Dié - u 1982. godine.....	22
Slika 15: Nastup folklorne sekcije 1984.godine na gostovanju u Solliès Pont - u Francuskoj (poziv društva Lei Fenouie).....	23
Slika 16: Posjet Gradišćanskim Hrvatima 1961. Zajedničko slikanje sa nastavnicima i učenicima glavne škole.....	23

Slika 17: Članovi folklorne sekcije u crikveničkoj narodnoj nošnji u Kutini. KUD je 2015.godine sudjelovao na 35. Smotri folkloru Moslavine u Kutini 30.05.2015.godine.	24
Slika 18: Letak za 3.Smotru Udruga u kulturi grada Crikvenice 2010.godine	25
Slika 19: Muška i ženska Crikvenička narodna nošnja	26